

Emlékeztető a Kötelmi jogi Szakmai Műhely 2022. január 10-én tartott megbeszéléséről

A megbeszélés megtartásának módja: vállalati skype-értekezlet

A megbeszélés ideje: 2022. január 10-én 22-én 13 órától 15 óra 20 percig

Jelenlévők:

dr. Völcssey Balázs István
dr. Rozgonyi Anna
dr. Márkus Eszter
dr. Morvai Ildikó
dr. Falucskai Krisztina
Kovácsházy dr. Fekete Anna
dr. Gyuranecz Franciska Zsófia
dr. Ferencsin Réka
dr. Bencze-Bózsár Stella
dr. Hodosy Annamária
dr. Csepinszky Andrea
dr. Urbán Ildikó
dr. Deseő-Bodnár Éva
dr. Szabó Kornélia Réka
dr. Németh Erika
dr. Rainer Lilla
Velinskyné dr. Lovas Kinga

Velinskyné dr. Lovas Kinga köszönti a megjelenteket, és felkéri dr. Völcssey Balázst, hogy a megbeszélésről készült emlékeztetőt a véglegesítés előtt véleményezze, javítsa, dr. Völcssey Balázs a felkérést elfogadja.

Ezt követően a szakmai műhely az előzetesen emailen megküldött kérdéseket és az értekezlet során felmerült kérdéseket beszélte meg:

- 1. Kérheti-e eredményesen a hitelező jogutódja, az engedményes a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását, kérheti-e eredményesen az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonását? A felperesként fellépő engedményesek gyakori hivatkozása szerint ezt a 2/2010. PK vélemény 10. a) és b) pontjai lehetővé teszik, és ezt közvetve az EBH2011. 2327., a BDT 2015. 3253., a BH2019. 169., a BH2005. 270. és a BH2001. 388. számú eseti döntésekben kifejtettek is alátámasztják.**

A résztvevők egyetértettek abban, hogy a fenti PK vélemény és bírósági határozatok sem teszik lehetővé, hogy az engedményes az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeinek levonását, a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítását kérje, erre csak a szerződés átruházása esetén van a jogutódnak lehetősége. Felmerült az a vélemény, hogy ha a hitelező kifejezetten az érvénytelen szerződésből eredő követelést engedményezte, akkor elméletileg nincs akadálya annak, hogy az engedményes a bíróságtól a szerződés érvényessé, hatályossá nyilvánítását kérje, de ebben az esetben is perben kell állnia valamennyi szerződést kötő félnek, így a hitelezőnek is. Többen hangsúlyozták azt is, hogy amennyiben az alperesként eljáró adós nem hivatkozik arra, hogy a jogutód a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményei levonását a bíróságtól nem kérheti, úgy a bíróság ezt hivatalból nem veheti figyelembe.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban fejtették ki azt is a tagok, hogy a Pp. 173 § (2) bekezdése nem

zárja ki, hogy a felperesként eljáró engedményes elsődleges keresetével az érvényesnek tartott szerződésből eredően kérje az alperes marasztalását, másodlagos keresetével pedig az érvénytelennek tartott szerződés alapján kérje a szerződés érvényessé (vagy hatályossá) nyilvánítását és az alperes marasztalását. Ebben az esetben azonban a másodlagos kereset folytán perben kell állnia alperesként a hitelezőnek is, akivel szemben a felperesnek a Pp. 173. § (2) bekezdés c) pontja folytán az elsődleges keresettel is határozott kérelmet kell előterjesztenie. Ez akár a hitelező alperes tűrésre kötelezése is lehet, amely kereset miatt a keresetlevél visszautasítására nincs lehetőség, a nyilvánvalóan alaptalan, tűrésre irányuló keresetet érdemben kell elutasítani.

2. Felmondhatja-e az engedményes a kölcsönszerződést? (FÍT 4.Pf.21.173/2019/12. [7] és [20] bekezdései)

A tagok ellenvélemény nélkül egyetértettek abban, hogy az engedményest nem illeti meg a szerződés felmondásának joga, a szerződést csak a szerződő felek szüntethetik meg.

3. Az árfolyamkockázati tájékoztató mely hiányosságai eredményezik az árfolyamkockázat viseléséről szóló rendelkezések tisztességtelenségét és így a kölcsönszerződés semmisségét figyelemmel a BH2021. 141. számú eseti döntésre és a Kúria Pfv.I.21.000/2020., Pfv.I.30.262/2020., Pfv.I.21.234/2020. számú ügyekben hozott döntéseire?

Az egyik résztvevő szerint az árfolyamkockázati tájékoztató minimális követelménye, hogy akár a szerződés külön pontjában, akár külön okiratban úgy tájékoztassa az adóst, hogy annak megfogalmazása egyértelmű legyen, ne próbálja „elrejtetni”, „elmismásolni” a kockázatot, és alkalmas legyen a fogyasztónál a „vézsengő” megszólaltatására, azaz arra, hogy a fogyasztó felfigyeljen az ügyletben rejlő speciális veszélyre.

A Kúria gyakorlatának részbeni megváltozása kapcsán egy másik résztvevő arra hívta fel a figyelmet, hogy a bíróságok kötve vannak a Kúria döntéseihöz, a jogkérdésben való eltérés indokolási kötelezettséggel jár.

Egy másik tag szerint arra kell figyelemmel lenni, hogy a tájékoztatás tartalmazza-e a konkrét adósra gyakorolt gazdasági következményeket. A tagok a „gazdasági következmények” mibenlétére általános definíciót nem találtak, reményüket fejezték ki, hogy a jövőben a Kúria gyakorlatában az általános szempontok egyre inkább megjelennek.

A tagok ennek kapcsán tárgyalták továbbá a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatát.

Többen jelezték, hogy volt a gyakorlatukban példa arra, hogy a lefolytatott tanúbizonyítás egyértelműen igazolta, a szóbeli tájékoztatás ellentétes tartalma „lerontotta” az írásbeli tájékoztatást, de arra is volt példa, hogy a bizonyítás alapján a szóbeli tájékoztatás éppen az értelmező, tisztázó jellege miatt „javította fel” az írásbeli tájékoztatást.

4. „A 2013.01.08. napján érkezett végrehajtás megszüntetése iránti keresetet az elsőfokú bíróság 12.P.XV.20035/2013/35. számú ítéletével elutasította, a FT 42.Pf.633.280/2016/5. ítéletével helybenhagyta, majd a Kúria 2017-ben azzal helyezte hatályon kívül, hogy a perbeli szerződés nem deviza alapú, hanem effektivitási kikötéssel ellátott deviza kölcsön, ezért nem kellett tartalmaznia az árfolyamrést, nem is kellett rendezni, elszámolási kötelezettség nem terhelte, de mivel nem vitathatóan fogyasztási, lakossági (is) a perbeli kölcsönszerződés (részben panzió nyitását célozta, részben szabad felhasználású volt), ezért el kell számolni. A kúria előírása szerint a per tárgyalását az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a C-621/17. előzetes döntéshozatali eljárásra felfüggesztette, majd folytatódott. Előírta a Kúria, hogy a tisztességtelenül felszámított összeg meghatározására alperest kell felhívni (megtörtént), amely összeggel csökkenthető a tartozás. Megjegyezte, hogy szakértő kirendelésére kerülhet sor. A kérdés feltevője

szeretné tudni a Szakmai Műhely álláspontját abban a körben, ha a bank nem készítette el 2015-ben az elszámolást (mert szerinte nem fogyasztó a felperes) és a felperes nem kérte a DH2 szerinti határidőben az elszámolás elkészítését, akkor a perben mely jogszabályi rendelkezés alapján kell elszámolni a tisztességtelenül felszámított összeget. A Kúria határozatának száma: Pfv.I.20.008/2017/5.”

A tagok egyetértettek abban, hogy a DH törvények szerinti elszámolás elmaradása nem érinti az adósnak azt a jogát, hogy a tisztességtelenül felszámított összegeket a hitelezővel szemben érvényesítse. A tisztességtelenség folytán a hitelezőt ezek az összegek nem illetik meg. Az egyik tag felvetette, hogy a DH2. tv. 7. § (5) bekezdése szerinti hat hónapos elévülési határidő ellentmondani látszik annak, hogy az adós az elszámolás elmaradása esetén ezt az igényét érvényesítheti, de ennek ellenére ő is osztotta a tagok egységes véleményét.

Vita alakult ki abban, hogy a hitelező által az adóssal szemben indított perben az adós (alperes) a tisztességtelenül felszámított összeggel kapcsolatban milyen típusú védekezést kell, hogy előterjessen. Az egyik tag kifejtette azt az álláspontját, hogy az alperesnek ebben az esetben ellenkövetelése van, amely beszámítás útján érvényesíthető (Pp. 209. § (1) bekezdés). A beszámítást tartalmazó irattal szemben a Pp. a keresetlevéllel azonos tartalmi követelményeket támaszt (Pp. 210. § (1) bekezdése), amelyből következően az alperesnek a beszámítani kért összeget, a tisztességtelenül felszámított összeget pontosan meg kell jelölnie. Az alperesnek áll érdekében ezzel kapcsolatban a bizonyítás (Pp. 265. § (1) bekezdés), törvényi elszámolás hiányában a szakértői bizonyítást is neki kell indítványoznia, a szakértői díjat neki kell előlegeznie.

Ezzel szemben néhány tag azt hangsúlyozta, hogy a tisztességtelenül felszámított követelés a felperest nem illeti meg, az érvénytelen rendelkezésre nem alapíthat jogot. A tagok a 4/2021. PJE határozat megfogalmazását kiemelve rámutattak, hogy „a tisztességtelen kikötésekhez érvénytelenségük folytán nem fűződhet a felek által célzott joghatás, a tisztességtelen egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő, egyedileg meg nem tárgyalta vagy általános szerződési feltételeket ezért úgy kell tekinteni, mintha azok nem is váltak volna a szerződés részévé, a szerződés ezek nélkül kötötte – egyebekben változatlan tartalommal – a feleket”. Az ezt az álláspontot képviselő tagok szerint ebből az a következtetés vonható le, hogy az alperesnek az ellenkérelmében – az összeg megjelölése nélkül – elegendő arra hivatkoznia, hogy a tisztességtelenül felszámított összeg a felperest nem illeti meg, és a követelés összecszerűségének bizonyítása körében a felperes érdekében áll a tisztességtelenül felszámított összeg kapcsán a szakértői bizonyítás.

A tagok szükségesnek tartanak ennek alapján a polgári eljárásjogi szakmai műhely megkeresését a kérdés megtárgyalására.

5. **„Az árfolyamkockázati tájékoztatás tisztességtelensége esetén, ha van arra utaló adat, hogy a fogyasztó az árfolyamkockázat változásáról kapott tájékoztatást, illetve tudta, hogy valamely mértékig azt ő viseli (korlátozott), a szerződés érvényessé nyilvánításakor vizsgálnia kell-e bíróságnak azt, hogy a két módszer közül (forintosítás vagy árfolyamkülönbözet korlátozott viselése) melyik előnyösebb a fogyasztóra, figyelemmel arra, hogy az érvénytelenségre a fogyasztó érdekében lehet csak hivatkozni? Így a két módszer közül azt alkalmazza jogkövetkezményként a bíróság, amelyik a fogyasztóra kevesebb marasztalási összegű eredménnyel bír?”**

A résztvevők szerint a rPtk. 209/A. § (2) bekezdése illetve a Ptk. 6:103. § (3) bekezdése nem az érvénytelenség jogkövetkezményei közötti választásra vonatkozó szabály, hanem csupán azt jelenti, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása nem lehet a fogyasztóra terheesebb, mint az érvénytelen szerződés teljesítése. A bíróságnak tehát nem kell összemérnie, hogy az érvénytelenség különböző jogkövetkezményei, így az érvényessé nyilvánítás fenti módjai egyenként milyen fizetési kötelezettséggel járnak az adósra, hanem az eset összes

körülményének mérlegelésével döntheti el, hogy pl. milyen módon nyilvánítja érvényessé a kölcsönszerződést.

6. „Alkalmazhatónak tartják-e a szakmai műhely tagjai a Győri Ítéltábla Pf.IV.20.071/2020/6. számú határozatában megjelenő módszert, amely a Kúria II. sz. módszertanának továbbfejlesztése? Eszerint ahol az üzletszabályzat rendkívüli árfolyameseményt nevesít, azt meghatározza 15-25% meghaladó mértékben, ott a fenti határozat szerint a szerződéskötéskori árfolyamhoz képest 30%-os mértékű árfolyamkockázatot tisztességes tájékoztatás hiányában is köteles viselni a fogyasztó. Amennyiben a jogkövetkezmények levonása körében ezt a módszert (II/A.?) alkalmazzuk, úgy nem szükséges szakértő kirendelése. Ha a bank hajlandó elkészíteni a bíróság által közölt %-os mérték szerinti számítást, arra nyilatkoztatni lehet a fogyasztót (aki szerencsés esetben a számítás helyességét nem vitatja). További kérdés, hogy a viselendő árfolyamkockázatot milyen mértékben kell meghatározni az üzletszabályzatban szereplő mértékhez képest. Annak tükrében, hogy a Kúria II. módszere a 20%-ot tartotta viselendőnek, hogyan indokolható az alkalmazott eltérés?”

A tagok ellenvélemény nélkül azt fejtették ki, hogy a szerződésben szereplő rendkívüli árfolyameseményként megjelölt mértékű árfolyamváltozás kiinduló pont lehet a szerződés érvényessé nyilvánításakor. Azt fontosnak tartották hangsúlyozni, hogy ez akkor merülhet fel, ha a kockázatfeltáró nyilatkozat hiánya miatt az árfolyamváltozás viselésére vonatkozó rendelkezések tisztességtelenek, a rendkívüli árfolyameseményhez kapcsolódó százalékos mérték csak az érvényessé nyilvánítás szempontjából lehet támpont, de nem jelenti, hogy a tájékoztatás megfelelő lenne. Néhány tag arra mutatott rá, hogy további tényállási elem hiányában nem indokolható meg az, ha a rendkívüli árfolyameseményhez kapcsolódó százalékos mértéktől eltérő árfolyamváltozás viselésével kerül sor az érvényessé nyilvánításra. Ők tehát a szerződésben a rendkívüli árfolyamesemény definíciójánál szereplő százalékos mértéket tekintenék irányadónak az érvényessé nyilvánításkor, hiszen ez az a mérték, amelyre a fogyasztó megfelelő tájékoztatás hiányában is számíthatott.

7. **A skype értekezlet során felvetett további kérdések:**

Az egyik tag felvetette, hogy az adósok újabb hivatkozása szerint az uniós jognak (A TANÁCS 1993. április 5-i 93/13/EGK IRÁNYELVE a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről 8.b. cikk) a tisztességtelen szerződési feltételeket alkalmazó hitelezőkkel szembeni szankciókra vonatkozó szabályai nem érvényesülnek akkor, ha a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítására kerül a sor, ezért a fogyasztó az eredeti állapot helyreállítását kérheti. A résztvevők egységesen foglaltak állást arról, hogy az irányelvből ez nem következik, a DH tv-ek rendelkeztek az érvénytelenség jogkövetkezményeiről, ezen törvényekkel szembeni EUB döntés sem született.

Az egyik tag kérdése a 4/2021. PJE határozat 4. pontjának azon megállapításához kapcsolódott, amely szerint „A csupán kisebb összegű hátralék vagy a rövidebb időtartamú késedelem miatt azonban – az arányosság követelményére tekintettel – felmondásnak jellemzően nincs helye.”. A tag abban kérte a műhely többi tagjának véleményét, hogy **milyen összegű, százalékos mértékű vagy lejáratú tartozás tekinthető olyannak, amely a súlyos szerződésszegés alapján a felmondást megalapozza.**

Egyes tagok szerint több (azaz minimum két) havi törlesztőrészlet összegével megegyező tartozás mindenképpen megalapozza a felmondást, de a felmondás ennél kisebb összegű, de hosszabb ideje (több hónapja) lejárt esedékességű tartozás esetén is megalapozott lesz.

Egy másik tag azt hangsúlyozta, hogy az adós főkötelezettsége a törlesztőrészletek havi

rendszerességgel való teljesítése, ezen főkötelezettség megsértése a felmondást megalapozza. Felvetődött, hogy van olyan bírói döntés, amely a kölcsönösszeghez viszonyított százalékos arálynak tulajdonított ebből a szempontból jelentőséget, azonban a tagok nem tudtak egy irányadó százalékos mértéket megjelölni, sőt azt hangsúlyozták, hogy nem ennek, hanem a főkötelezettség, a törlesztőrészek rendszeres fizetésére vonatkozó kötelezettség elmulasztásának van jelentősége.

Budapest, 2022. január 11.

Velinskyné dr. Lovas Kinga és dr. Völcsy Balázs